

BUKOVINIAN STATE
MEDICAL UNIVERSITY

БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ȘTEFAN CEL MARE
UNIVERSITY
OF SUCEAVA

СУЧАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. ШТЕФАНА ЧЕЛ МАРЕ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

AKTUALINI PYTANNIA SUSPILINIH
NAUK TA ISTORII MEDITSINI
(APSNIM)

CURRENT ISSUES OF SOCIAL
STUDIES AND HISTORY OF
MEDICINE

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ
ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК
И ИСТОРИИ МЕДИЦИНЫ

ENJEUX ACTUELS DES SCIENCES
SOCIALES ET DE L'HISTORIE DE
LA MEDECINE

Спільний українсько-румунський науковий журнал
Joint Ukrainian-Romanian scientific journal

2022, 2 (34)

*Журнал засновано в 2013 р.
Перереєстровано 27.07.2015 р. у Міністерстві
юстиції України (Свід. № 21495-11295ПП – Сер. КВ)*

*Journal started publishing in 2013 year.
Re-registered in the Ministry of Justice of Ukraine
27.07.2015 p (Cert.of registr. № 21495-11295ПП – Ser. KB)*

*Журнал включено до Категорії "Б" Переліку
наукових фахових видань України з історичних
та філологічних наук (Наказ МОН України № 409
від 17.03.2020р.).*

*Journal is on the List of Scientific Professional publication
of the Ministry of Education and Science of Ukraine
Category «B», entitled to publish main results of
dissertations in different fields of Historical sciences and
Philological sciences (order № 409 of 17.03.2020)*

Editors-in-Chief: Dr. of History, Prof. **Antoniý Moysey** (Bukovinian State Medical University)
Dr. of History, Prof. **Ștefan Purici** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Executive Editors: Dr. of Philology, Prof. **Antonina Anistratenko**, responsible for the electronic version of the journal
Ph.D., Assoc. Prof. **Yulia Rusnak** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Assoc. Prof. **Larysa Shutak** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Assoc. Prof. **Halyna Navchuk** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Lecturer **Tetyana Nykyforuk** (Bukovinian State Medical University)
Dr. of History, Assoc. Prof. **Harieta Mareci Sabol** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Editors Assistants: Ph.D., Associate Prof. **Inha Tymofijchuk** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Lecturer **Vasile M. Demciuc** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Executive secretaries: Lecturer **Uliana Kemin**
Responsible for the Bibliographic description of the references: **Svitlana Tulevska**

INDEXING: Index Copernicus – 73,78 (2016) | Infobase Index – 2,8 (2016) | MIAR – 2,8 (2016) | SRJIF – 3,98 (2017) | JICIndex – 0,110 (2017) | SJIF – 5,952 (2020)

Journal was registered in the international scientometric and bibliographical database Index Copernicus, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Ulrichs Web, Erih Plus, Scientific Indexing Services, Index of Turkish Education, Infobase Index, World Cat, DRJI, MIAR, Root indexing, has published in database: Google Scholar, SCIARY (World Wide Science Educational Library), Scientific periodicals of Ukraine, CEEOL (Germany), e-library.

EDITORIAL BOARD:**SOCIAL SCIENCES**

History: Prof. *Onoriu Colăcel*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Assoc. Prof., *Serhiy Dobrshanskyi*, Ph. D., Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (**Ukraine**); Assoc. Prof. *Gennadii Kazakevych*, Dr. of History, Taras Shevchenko Kyiv National University (**Ukraine**); Prof. *Michel Kerautret*, Dr. of History, Ecole des Hautes études en sciences sociales (Paris, **France**); Prof. *Zenon Kohut*, Dr. of History, Alberta University (Edmonton, **Canada**); Prof. *Anatoliy Kotsur*, Dr. of History, Taras Shevchenko Kyiv National University (**Ukraine**); Prof. *Oleksandr Kurochkin*, Dr. of History, M. Rylskyi Institute of Art, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, **Ukraine**); Prof. *Yuri Makar*, Dr. of History, Academician of the Ukrainian Academy of History, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (**Ukraine**); Senior Research Associate *Paul Meerts*, Dr. of History, Institute of International Relations Clingendael (The Hague, **Netherlands**); Prof. *Olimpia Mitric*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Prof. *Gheorghe Onișoru*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Assoc. Prof. *Nataliya Petrova*, Ph. D., I. I. Mechnikov National University of Odesa (**Ukraine**); Assoc. Prof. *Florin Pintescu*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Acad. *Stepan Pavliuk*, Dr. of History, Director of the Institute of Ethnology, Academy of Sciences (**Ukraine**); Acad. *Anna Skrypnyk*, Dr. of History, Director of the Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, **Ukraine**); Prof. *Andrzej Wawryniuk*, Dr. of History, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Cholmnie (**Poland**);

Philology: Prof. *Bertrand Badiou*, Dr. of Philology, Ecole normale supérieure (Paris, **France**); Prof. *Piotr Borek*, Dr. of Philology, Head of the Polish Philology Institute Krakiv Pedagogical University (**Poland**); Assoc. Prof. *Carmen Dărăbuș*, Dr. of Philology, Kliment Ohridski University of Sofia (**Bulgaria**); Prof. *Mircea A. Diaconu*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Assoc. Prof. *Evelina-Mezalina Gaur*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Prof. *Adam Falowski*, Dr. of Philology, Head of the East Slavic Philology Institute Jagiellonian University (**Poland**); Prof. *Roma Franko*, Dr. Of Philology, University of Saskatchewan (**Canada**); Assoc. Prof. *Anastasiya Lepetiukha*, Kharkiv national pedagogical university named after H. Skovoroda (**Ukraine**); Assoc. Prof. *Simona-Aida Manolache*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Chief Research Worker *Anna-Maria Sorescu-Marinkovich*, Dr. of Philology, Balkan Institute at Serbian Academy of Sciences and Art (Belgrad, **Serbia**); Prof. *Hanna Martynova*, Dr. of Philology, Bohdan Chmelnytskyi Cherkasy National University (Ukraine); Prof. *Ovidiu Morar*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Prof. *Mihaela Violeta Munteanu*, Dr. of Philology, Technical University of Cluj-Napoca (**Romania**); Prof. *Rodica-Măriora Nagy*, Dr. of Filology, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Prof. *Felix-Narcis Nikolau*, Dr. Of Philology, Lunds universitet (**Sweden**); Prof. *Antoaneta Olteanu*, Dr. of Philology, Bucharest University (**Romania**); Assoc. Prof. *Oleksandr Rak*, Ph. D. of Philology, Bukovinian State Medical University (**Ukraine**); Prof. *Nataliya Rusnak*, Dr. of Philology, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (**Ukraine**); Dr. of Filology, Prof. *Svitlana Shabat-Savka*, Ph. D. of Philology, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (**Ukraine**);

Philosophy: Prof. *Sorin Tudor Maxim*, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Prof. *Diego Sanchez Mecka*, Dr. of Philosophy, National University of Distance Education (Madrid, **Spain**); Assoc. Prof. *George Neamțu*, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Assoc. Prof. *Bogdan Popoveniuc*, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Assoc. Prof. *Nina Zoriy*, Ph. D. of Philosophy, Bukovinian State Medical University (**Ukraine**).

HISTORY OF MEDICINE:

Assoc. Prof. *Carmen Cornelia Bălan*, Dr. of Psychology, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Dr. med. Dipl.-Psych, MBA, *Gerhardt Dammann*, Chief of Psychiatrische Klinik Münsterlingen and the psychiatric services Thurgau (**Switzerland**); Prof. *Alexander Fediv*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (**Ukraine**); Prof. *Oleksandr Ivashiuk*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (**Ukraine**); Prof. *Alfred Prits*, Dr. of Psychology, President of World Psychology Union Head of Psychotherapy and Psychoanalysis Institute in Vienna (**Austria**); Assoc. Prof. *Nadia Laura Serdenciuc*, Dr. of Educational Sciences, Ștefan cel Mare University of Suceava (**Romania**); Prof. *Viktor Tashchuk*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (**Ukraine**); Prof. *Dmytro Tyntyuk*, Dr. of Medicine, Chisinau State University of Medicine and Pharmacy N. Testemitsanu (**R. Moldova**); Prof. *Bohdan Vasylevskiy*, Dr. of Medicine, Chief of Psychosomatik Institute (Warsaw, **Poland**); Prof. *Vasyl Cheban*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (**Ukraine**).

Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Спільний українсько-румунський науковий журнал. Серія “Історичні та філологічні науки” || Current issues of Social studies and History of Medicine. Joint Ukrainian-Romanian scientific journal. Series “Historical and philological sciences”/ Редколегія: А. Мойсей, Ш. Пуріч. Чернівці–Сучава: БДМУ. 2022. № 2 (34). 121 с.

ISSN: 2311-9896; EISSN 2411-6181

The actual problems of world history, history of Ukraine, history of religion, ethnogenesis and traditional culture of peoples, archeology, philosophy, linguistics, literature and history of medicine are investigated in the journal. The journal is the international edition according to the sphere of extension and geography of the authors.

ББК 60я53+5г.я43

The journal is published in paper and electronic version with the resolution of the academic council of Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University" (Decision № 7. Date: 24.11.2022).

The authors are responsible for the selection, accuracy of given information, citations, proper names, geographical names and other data.

Publishing: 2-4 issues a year. Languages: Ukrainian, Russian, English, French.

Address: Ukraine, 58000, Chernivtsi, Heroiv Maidanu str., 3, Department of Social Sciences and Ukrainian Studies.
Tel.: (0372) 520871. **E-mail:** snim@bsmu.edu.ua; society@bsmu.edu.ua

The electronic version of the journal is available on the Web sites: <http://apsnim.bsmu.edu.ua>; <http://doaj.org> (DOAJ); <http://www.irbis-nbu.gov.ua> (National V. Vernadskij library web-site); <http://e-apsnim.bsmu.edu.ua> (OJS); <https://journals.indexcopernicus.com/representative/issue/list> (Copernicus ICI).

ОКСЮМОРОН ЯК КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ
ФЕНОМЕН У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ
ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Юлія РУСНАК,

Буковинський державний медичний університет, Чернівці (Україна)
yuliyarusnak@bsmu.edu.uaOXYMORON AS A COGNITIVE-PRAGMATIC
PHENOMENON IN THE OLGA KOBYLYANSKA'S
ARTISTIC DISCOURSE

Yulia RUSNAK,

Bukovinian State Medical University, Chernivtsi (Ukraine)
Researcher ID: S-8544-2016; ORCID 0000-0001-9941-4 411**Rusnak Yulia. Oxymoron as a cognitive-pragmatic phenomenon in the Olga Kobylanska's artistic discourse.**

Oxymoron as a linguistic phenomenon is characteristic primarily of artistic speech. There are different interpretations of this concept in the linguistic literature. Oxymoron is interpreted as a stylistic figure, a rhetorical form, a means of artistic expression (trope). **The purpose of the article** is to analyze the oxymoron as a cognitive-pragmatic phenomenon in the artistic discourse of Olga Kobylanska. **The relevance** of the article is determined by the need of further in-depth study of Olga Kobylanskaya idiostyle in order to form a cognitive-pragmatic conception of the writer's artistic discourse. **The novelty of scientific research** is due to the fact that the oxymoron as a cognitive-pragmatic phenomenon in the artistic discourse of Olga Kobylanska has not yet been the subject of thorough research. **Research methods.** In the article as the main general scientific methods of analysis and synthesis are used, as well as linguistic – descriptive, structural and comparative and historical methods. **Conclusions.** So, an oxymoron as a cognitive phenomenon consists in the implementation of opposite, mutually exclusive relations of linguistic units due to the so-called cognitive dissonance, which determines its pragmatic value for the reader. In the artistic discourse of O. Kobylanska oxymoronic units of different nature function; oxymoronic relations function at the level of a word combination, a sentence structure on a linguistic unit (composite).

Keywords: *oxymoron, artistic discourse, speech style, O. Kobylanska, linguistic unit.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Оксюморон як лінгвістичний феномен властивий передовсім художньому мовленню. У лінгвістичній літературі наявні різні тлумачення цього поняття. Оксюморон інтерпретують як стилістичну фігуру, риторичну форму, засіб художньої виразності (троп). Науковці визначили природу оксюмору як непередбачене семантикою поєднання слів, яке породжує нову сутність, здатну впливати на читача. Пор. Оксюморон (гр. дотепне і безглузде) – стилістична фігура, що ґрунтується на поєднанні протилежних, семантично несумісних понять і створенні нового поняття. Оксюморон полягає в навмисному конфлікті ядерних значень поєднаних слів, який розв'язується усуненням одного з ядерних значень і семною трансформацією: *гучна тиша, поспішай повільно*. Служить засобом створення комічного ефекту, іронії. Підґрунтям оксюмору як різновиду мовного парадоксу є абсурд¹.

Оксюморон, або оксюморон, – фігура мови, що полягає в навмисному поєднанні слів із протилежними або просто взаємовиключними значеннями для

вираження нового цілісного поняття або окремого явища, в оригінальній формі привертаючи увагу до його суперечливої природи. В основі оксюмору часто лежить поєднання двох антонімів: *гірка радість, красномовна мовчанка*².

Автори Короткого тлумачного словника лінгвістичних термінів наголошують на тому, що оксюморон має експресивне навантаження, а тому покликаний впливати на читача, за допомогою оригінальних форми і змісту привертати його увагу. “Оксюморон – стилістична (риторична) фігура – поєднання протилежних за змістом, контрастних понять, що зумовлює виникнення нового уявлення, викликає експресивний ефект”³. На цій же думці наголошує Р.Т. Гром’як: “Оксюморон – різновид тропа, що полягає в сполученні різко контрастних, протилежних за значенням слів, внаслідок чого утворюється нова смислова якість, несподіваний експресивний ефект”⁴.

Мета статті – проаналізувати оксюморон як когнітивно-прагматичний феномен у художньому дискурсі Ольги Кобилянської.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

¹ Selivanova O. Suchasna lnhvistyka: terminolohichna entsyklopedia [Modern linguistics: terminological encyclopedia], Poltava: Dovkillia-K, 2006, P. 424–425 [in Ukrainian].

² Ukrainska mova: entsyklopediia [Ukrainian language: an encyclopedia], red kol. V.M. Rusanivskiyi, O.O. Taranenko, Kyiv: vyd-vo “Ukr. entsykl. imeni M.Bazhana”, 2004, P. 433 [in Ukrainian].

³ Yermolenko S.Ia., Vybyk S.P., Todor O.H. Ukrainska mova. Korotkyi tlmachnyy slovnyk lnhvistychnykh terminiv [Ukrainian language. A brief explanatory dictionary of linguistic terms], Kyiv: Lybid, 2001, P. 114 [in Ukrainian].

⁴ Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk [Literary dictionary-reference], za red. R.T. Hromiaka, Kyii: VTs “Akademiia”, 2006, P. 505 [in Ukrainian].

Мовотворчість Ольги Кобилянської досліджували різні науковці, передовсім буковинські: Н.В. Гуйванюк, Н.Д. Бабич, Л.О. Ткач, О.В. Кульбабська, М.В. Скаб, Н.О. Руснак, С.Т. Шабат-Савки, О.В. Кардашук, Т.С. Гуцуляк, С.С. Панцьо, Т.П. Вільчинська, В.А. Чолкан, О.В. Максим'юк, О.Л. Даскалюк та ін.

Актуальність дослідження умотивована необхідністю поглибленого аналізу художнього дискурсу Ольги Кобилянської для формування когнітивно-прагматичної концепції письменниці.

Новизна наукової розвідки зумовлена тим, що оксюморон як когнітивно-прагматичний феномен у художньому дискурсі Ольги Кобилянської ще не був предметом ґрунтовних досліджень.

У статті використано **загальнонаукові методи** аналізу й синтезу, а також лінгвістичні – описовий, структурний, порівняльно-історичний.

Виклад основного матеріалу. В основі оксюморону непередбачуваний семантичний зв'язок слів, між компонентами мовної одиниці внаслідок “когнітивного дисонансу” виникають оксюморонні несумісні відношення. “Оксюморон – поєднання протилежних, логічно несумісних слів чи понять, внаслідок чого утворюються нові, складні, певною мірою суперечливі парадоксальні думка, вислів”⁵. Семні структури компонентів з оксюморонними відношеннями містять взаємовиключні семи.

Прагматичний ефект оксюморонних відношень полягає в тому, що вони впливають на читача, привертають його увагу. Ці відношення існують на трьох рівнях: на рівні слова (комполіту), компонентів речення та всього речення.

Найяскравіше оксюморонні відношення проявляються на рівні компонентів речення, тобто у словосполученні.

Закономірно, що оксюморонні відношення залучено до гротескних виявів дійсності, наприклад, *краса смутку і меланхолії*, де аксіологічна естетична ознака *краса* поєднується із лексемами чуттєвої сфери людини *смуток і меланхолія*. Пор.: *Визирав із неї пориваючою красою смутку й меланхолії, і саме тоді, коли грала свої композиції й фантазії, і коли купалася в ній, як у своїм властивім елементі...*⁶.

Непередбачуваний семантичний зв'язок (оксюморонні відношення) прислівника і прикметника *демонічно гарний* породжує позитивну естетичну ознаку до іменника *обличчя*, виникає образ привабливого обличчя. Напр.: *Він знав і бачив лише її, і в кожній його картині бачимо її демонічне гарне обличчя*⁷.

У наступному дискурсі людину характеризує лексема *самовладець*, яку конкретизує словосполучення на основі

оксюморону *ідіотична повага*. Пор.:

*І який був він, а все-таки навіть і він устроїв собі свій власний світ, де був у себе сам-один паном, рядив і мав усе під своєю опікою, і де все виходило, як хотів, де був самовладцем, і був ним із цілою своєю ідіотичною повагою*⁸.

Оксюморон може бути усталеним, загальнонародним. Так, письменниця використовує словосполучення *пекуча студня* (ознака *пекучий*, ад'єктивованій дієприкметник, вступає в синонімічні відношення з прикметниками, внаслідок чого активно сполучається з іменниками, напр., *пекучий біль, пекучий холод*). Авторка використовує тактильну ознаку *пекуча* з діалектизмом *студня*, причому ознака *пекучий* закономірно увиразнена передбачувані порівняльним зворотом *мов огонь*. Пор.: *Змішався з гострою, мов огонь пекучою, студенею і розпочав гульню*⁹.

Оксюморонні відношення існують переважно між прикметником і іменником. Письмениця активно використовує лексику слухової сфери сприйняття різної лінгвістичної природи: *тихий, шум, звуки, тишина*.

У оксюмороні *тихий шум* прикметник *тихий* виражає слухову ознаку низької звучності у поєднанні з іменником *шум*, що передбачає наявність сильного звукового сигналу. Н.І. Бойко зазначає, що “оксюморон – фігура, яка забезпечує експресивізацію слів, належних різним семантичним полюсам оцінної шкали”¹⁰. Словосполучення *тихий шум* використовується у пейзажному описі: *Поміж деревами тихий шум*¹¹.

Такий же моделі відповідає мовна одиниця *тихий сміх*, яка залучена до психологічного опису. Напр.: *Я розмішлася тихим сміхом*¹².

Іменники *тишина, мовчанка* не потребують означень, прикметник *бездушний* у словосполученні *бездушна тишина* виступає епітетом, внаслідок неумотивованості синтагматичного зв'язку між компонентами та ефективного впливу на читача сприймається як оксюморон. Пор.: *Перед бездушною тишиною, котрої і золота мушка не прибіє ніколи перед закінченням*¹³. *Мовчать. Сильна, кипуча мовчанка*¹⁴.

Метафоричний вираз *звуки морозячої коси* відтворює шум вітру, ключовим словом у метафорі виступає слово слухового сприйняття *звуки*, увиразнене означенням *морозячої коси*, яке сприймається як оксюморон; *морозячий*, тобто *холодний*, тактильна ознака, пов'язується з іменником-предметом *коса*. Такий семантичний зв'язок є непередбачуваним. У такий спосіб створюється складна стилістична одиниця – метафора на основі оксюморону. Пор.: *З далекого запусілого поля біжать з білими хмарами снігу враз змішані з гострим вітром звуки морозячої коси: – Дзень...дзень...*¹⁵.

⁵ Slovnyk tropiv i stylistychnykh figur [Dictionary of tropes and stylistic figures], Avtor-ukladach V.F. Sviatovets, Kyiv: VTS “Akademiiia”, 2011, P. 115 [in Ukrainian].

⁶ Kobyljanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. [Collection of writing works: in 10 volumes], za red. V.I. Antofijchuka, S. D. Kyrylyuk ta in., Chernivtsi: Bukrek, 2013, Vol. I, P. 293 [in Ukrainian].

⁷ Ibidem, P. 418–419.

⁸ Ibidem, P. 311.

⁹ Ibidem, P. 309.

¹⁰ Boiko N.I. Ukrainska ekspresyivna leksyka: semantychni, leksykohrafichni i funktsionalni aspekty: monohrafiia [Ukrainian expressive vocabulary: semantic, lexicographic and functional aspects: monograph], Nizhyn: TOV Vydavnytstvo “Aspekt – Polihraf”, 2005, P. 415–416 [in Ukrainian].

¹¹ Kobyljanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. T. I..., op. cit., P. 212.

¹² Kobyljanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. IV. Lyudyna. Tsarivna: povisti [Collection of writing works: in 10 v. Vol. IV. Human being. Queen: stories], Chernivtsi: Bukrek, 2016, P. 239 [in Ukrainian].

¹³ Kobyljanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. T. I..., op. cit., P. 323.

¹⁴ Kobyljanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. VI. Nioba. V nedilyu rano zillya kopala...: povisti [Collection of writing works: in 10 v. Vol. VI. Nioba. Early on Sunday she dug the potion...: stories], Chernivtsi: Bukrek, 2018, P. 212 [in Ukrainian].

До появи оксюмору призводить поєднання лексем різного сприйняття, наприклад, *сміла струя звуків*, де *струя* – тактильна сфера, *звук* – слухова. Пор.: *Над її головою розсипалася предивно гармонійна, сміла струя звуків і не умовкала*¹⁶.

Спостерігаємо активність певних прикметників у оксюморонних зв'язках. Так, прикметник *німий* на позначення відсутності звукового сприйняття вступає у зв'язок з іменниками *музика, комедія*: *німа музика, німа комедія*. Оксюморон *німа музика*, заснований на слуховій ознаці, реалізує стосунки людей: *До того розцвіту моєї душі потребувала я лише кількох слів його любові, - ми ніколи не говорили про любов до себе... вона існувала між нами лише німою музикою...*¹⁷.

Оксюморон *німа комедія* відтворює соціальні стосунки у суспільстві. Напр.: *Коли я пересвідчився, що в змаганнях кожного криється потайний план, що свідчить про особисті інтереси, відвернувся я з відразою від усієї тієї німої комедії, яку грає, на жаль, так само молодіж, як і старші, – і затужив за самотою*¹⁸.

Продуктивністю у оксюморонних відношеннях компонентів словосполучення відзначається прикметник смакового сприйняття *гіркий*: *гірка веселість, гірка розкіш*. Пор.: *Забудьте! – сказав з якоюсь гордою, однак zarazом і гіркою веселістю*¹⁹. *В її душі спалахнуло оп'ять почуття вдячності і навіть якоїсь гіркої розкоші, але майже в тій самій хвилині стягнула болісно брови*²⁰.

Закономірно, що сполучення абстрактних іменників з прикметниками створюють ефект оксюмору: *дикий ляк, тиха розкіш, пильне безділля, сумне вдоволення*. Напр.: *Дикий ляк запанував над нею*²¹. Ці словосполучення залучені до опису психологічного стану героїв: *Хвилями уявляю собі се тогди, як мене чуття впрот перемагає, що я обіймаю Вашу одну руку, рам'я, тисну своє лице до нього і плачу з якоїсь тихої розкоші*²². *Забудьте! – сказав з якоюсь гордою, однак zarazом і гіркою веселістю. / Справді, безслідно, одностайно, як і всі дні та години, прожиті в пильнім безділлі. / В її душі спалахнуло оп'ять почуття вдячності і навіть якоїсь гіркої розкоші, але майже в тій самій хвилині стягнула болісно брови*²³. *Мовчать. Сильна, кипуча мовчанка*²⁴.

Типова для мовистилу письменниці метафорична конструкція *обгорнув сум* зреалізована як *обгорнуло якесь сумне вдоволення*. Напр.: *І вона дала спокій, він не прийшов, а мене обгорнуло якесь сумне вдоволення.*²⁵

Ефект оксюмору характерний для виразу в цілому.

Виникає цілісний образ пропозиції внаслідок функціонування семантично неумотивованих лексем. У психологічному портреті персонажа, щоб відтворити гаму почуттів героя авторка використовує лексеми чуттєвої сфери *усміх, смуток, біль, чуття, сміх*. Прагматичний ефект увиразнюють скупчення яскравих стилістичних засобів – епітети *шалений біль, божевільне чуття*. Пор.: *Весела гармонія згубилася; остався сам шалений біль, торгуючи божевільного чуття, перериваний яснішими звуками, мов хвилиним сміхом*²⁶.

Яскравим виявом оксюморонної конструкції є наступні реченнєві структури: *Мене обняла нетерпеливість, туга; я сміюся сльозами, а плачу радістю... перейнятим плачем!*²⁷. *Коли замовкла, говорила даліше в мовчанці душею*²⁸.

Спостерігаємо сталість ключового слова у мовних конструкціях на основі оксюмору: *тиха розкіш, гірка розкіш*. Напр.: *Вашу одну руку, рам'я, тисну своє лице до нього і плачу з якоїсь тихої розкоші*²⁹. *В її душі спалахнуло оп'ять почуття вдячності і навіть якоїсь гіркої розкоші, але майже в тій самій хвилині стягнула болісно брови*³⁰.

У описі психологічного стану героїв на позначення вербалізованої пантонімічної дії, що є виразником позитивних емоцій, ключовим словом виступають *усміх* у різних граматичних формах та спільнокореневі слова з різними означеннями. На рівні реченнєвої структури оксюморонну конструкцію формують лексеми *усміх – затемнений смуток*. Пор.: *Усміх на її устах, що появлявся лиші рідко, був немов навіки затемнений смутком*³¹.

Неголосний вияв позитивної емоції реалізують різні мовні одиниці: *тихий сміх, розсміялася тихо*. Напр.: *Я розсміялася тихим сміхом*³².

Оксюморонну конструкцію формують мовні одиниці *розсміялася тихо – аж морозом пробігло*, де остання мовна одиниця підкреслює гротескність ситуації. Напр.: *Потім розсміялася тихо, з глумом, що мене аж морозом пробігло*³³.

Ключове слово *усміх* функціонує з означенням *гіркий* або *гірко усміхаючись, гірко усміхнувся*. Пор.: *А далі по хвилі, глянувши вперед себе, десь немов у далечину гострим, пронизуючим, задуманим поглядом, сказала звільна з гірким усміхом*³⁴. *Дійсно! – перебила її Олена, гірко усміхаючись*³⁵. *Усміхнувся гірко, мов у сні*³⁶. *Він усміхнувся гірким усміхом, відгортаючи повільним рухом волосся з чола. / Вона розсміялася гірким сміхом. / Я усміхнулася болісно, опісля глянула повним, поважним*

¹⁵ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. T. I..., op. cit., P. 324.

¹⁶ Ibidem, P. 317.

¹⁷ Ibidem, P. 282.

¹⁸ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. IV. Lyudyna. Tsarivna: povisti..., op. cit., P. 194.

¹⁹ Ibidem, P. 239.

²⁰ Ibidem, P. 344.

²¹ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. T. I..., op. cit., P. 317.

²² Ibidem, P. 394.

²³ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. IV. Lyudyna. Tsarivna: povisti..., op. cit., P. 239, 78, 344.

²⁴ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. VI. Nioba. V nedilyu rano zillya kopala..., op. cit., P. 212.

²⁵ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. IV. Lyudyna. Tsarivna: povisti..., op. cit., P. 96.

²⁶ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. T. I..., op. cit., P. 279.

²⁷ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. IV. Lyudyna. Tsarivna: povisti..., op. cit., P. 100.

²⁸ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. T. I..., op. cit., P. 280.

²⁹ Ibidem, P. 394.

³⁰ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. IV. Lyudyna. Tsarivna: povisti..., op. cit., P. 344.

³¹ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. T. I..., op. cit., P. 274.

³² Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. IV. Lyudyna. Tsarivna: povisti..., op. cit., P. 239.

³³ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. T. I..., op. cit., P. 283.

³⁴ Ibidem, P. 283.

³⁵ Kobylyanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. IV. Lyudyna. Tsarivna: povisti..., op. cit., P. 39.

поглядом на нього, а чоло зморщилося в мене мимоволі хмарно³⁷.

Спостерігаємо скупчення спільнокоренових ключових лексем у оксюморонних конструкціях. Напр.: *Ні, пане доктор! – відповіла я, усміхаючись сумним перелетним усміхом*³⁸. *Мовчать. Сильна, кипуча мовчанка*³⁹.

Художній опис природи – стан тиші – реалізує контекст, до якого залучено слухову сферу, де ключовими поняттям є *глибока тиша, дрібні дитячо-дзвенячі дзвінки, крапельки звуку*. До оксюморонних відношень призводить сингармонія різних чуттєвих сфер, наприклад, вирази *крапельки звуку, струя звуків, звуки морозячої коси*, де поєднано тактильну та звукову ознаки. Напр.: *Глибоку тишину, що стелилась над широким тим мертвим морем, перебували напрямком дороги голоси дрібних, дитячо-дзвенячих дзвінків і мов кропили її тоненькими, однастайними крапельками звуку. / Над її головою розспалася предивно гармонійна, сміла струя звуків і не умовкала. / З далекого запусілого поля біжать з білими хмарами снігу враз змішані з гострим вітром звуки морозячої коси: – Дзень...дзень...*⁴⁰.

Художній дискурс передбачає використання оказіоналізмів. Однією з ознак мовостилі письменниці є складні прикметники та прислівники, утворені основоскладанням. Зазвичай це оказіоналізми, які авторка використовує для уточнення психологічного фону оповіді. Думаємо, що у такий спосіб реалізується категорія *апроксимації*, сутність якої у приблизному змалюванні дійсності. У художньому дискурсі О. Кобилянської фіксуємо композити, які ґрунтуються на засадах оксюморону, напр., *гарячо-зимна дрож*. З-поміж апроксиматичних мовних одиниць чимало прикметників. Пор.: *Та сама гарячо-зимна дрож обгортала її, приковувала та загадочна сила музики, що нас пориває, додає сил, дотикає нас до найглибшої глибини душі... / Чудно-приємне чувство так і обгорнуло його. / Зо мною він знов ініцій. Весело-зворушений, слідить за кождим рухом і словом моїм. / - І, незважаючи на тітчину смішну, розказуючо-зарозумілу поставу, подав мені рам'я й, забравши від мене нещасне *сopris delicti* (склад злочину (лат.)), пішов зі мною. / Її сніжно-білий класичний профіль відрисовується від темного тла фотеля і здається в своїй болісно-задумчівій красі майже сяючим. / Був се ледувато-насмішливий, а заразом милосердний погляд, що на ній спинився. / В таких хвилях сум страшний налягав на її душу, і в таких хвилях була вона супроти свого окруження **безоглядно-остра**, ба **безмилосердна**⁴¹! Кирпатий ніс, малі, мов перець, очі дивилися в тупій і заразом **ідіотично-задумчівій** плоскій журбі з-під низького чола перед себе. / У церкві панував сумрак, хоч пора була полуднева. Незлічими воскові свічки миготіли, капали, сичали, і розливали **солодково-душну воню**, що мішалася із димом кадила. / Вона сама, як лежала он тут, чулася вдоволеною. Лежала так спокійно,*

*мирно! Її лице повне тихо-ласкавого, майже втішеного дождання, а ніжні руки всунені в незручні великі білі оленеві рукавички, впрочім, прикриті старою прозорою, колись дорогоцінною занавісою. / – Критикуєш мене занадто. А все своїм міщанським розумом, вузькими домашньо-практичними поглядами і старосвітськими замахами жіночості. / А жила у вузькому світі, округ неї **окруження монотонно-дрібнодухе**. / – Вона – моя мати! – кликав він **п'яно-гордим** голосом. / **Гаряча краса сорому** пробігла по **молодечо-ніжних чертах** онука⁴².*

Прислівник *гірко-згідливо* ґрунтується на основі смакової та аксіологічної ознак. Напр.: *Ще й смієшся? – питала вона гірко-згідливо*⁴³.

Композити *слабосильний, тупоумний* утворено на засадах оксюморону. Пор.: *Се скріплює сумніваючихся і слабосильних і піддержує саме тоді, коли вони хитаються!*⁴⁴. *А юрбою, тупоумною юрбою є у мене всі ті, що не шанують і не чять поета, не стелять йому під ноги найкоштовніших килимів, не сиплють йому під ноги квіток і золота...*⁴⁵. *Здавалося, жодне з її дітей не держало її душу в такому болючім руху, як сей слабосильний чоловік!*⁴⁶.

Висновки. Отож оксюморон як когнітивний феномен полягає у реалізації протилежних, взаємовиключних відношень мовних одиниць внаслідок так званого “когнітивного дисонансу”, який і визначає його прагматичну цінність для читача. У художньому дискурсі О. Кобилянської фіксуємо оксюморонні одиниці різної природи; оксюморонні відношення функціонують на рівні словосполучення, реченневої структури на мовній одиниці (композита).

Руснак Юлія – кандидат філологічних наук, доцент кафедри суспільних наук та українознавства Буковинського державного медичного університету. Після захисту кандидатської дисертації “Лексика родинних обрядів у буковинському діалекті” за спеціальністю 10.02.01. – українська мова продовжує дослідження у галузі діалектології, етнолінгвістики, викладання української мови як іноземної. Автор понад 65 наукових праць, співавтор 4 монографій, національного посібника з української мови як іноземної і навчально-методичного підручника з грифом МОЗ України.

Rusnak Yulia – PhD of Philology, Associate Professor of the Department of Social Sciences and Ukrainian Studies of Bukovinian State Medical University. After defending her dissertation “The vocabulary of family rituals in Bucovina dialect” in the specialty 10.02.01. – Ukrainian language keeps on researching in the field of dialectology, ethnolinguistics, teaching Ukrainian as a foreign language. Author of more than 65 scientific works, co-author of 4 monographs, national textbook of Ukrainian as a foreign language and textbook approved by Ministry of Health of Ukraine.

Received: 19.11.2022

Advance Access Published: December, 2022

© Y. Rusnak, 2022

³⁶ Kobylanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. VI. Nioba. V nedilyu rano zillya kopala..., op. cit., P. 157.

³⁷ Kobylanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. IV. Lyudyna. Tsarivna: povisti..., op. cit., P. 243, 317, 281.

³⁸ Ibidem, P. 233.

³⁹ Kobylanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. VI. Nioba. V nedilyu rano zillya kopala..., op. cit., P. 212.

⁴⁰ Kobylanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. T. I..., op. cit., P. 308, 317, 324.

⁴¹ Kobylanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. IV. Lyudyna. Tsarivna: povisti..., op. cit., P. 37, 53, 113, 123, 352, 42, 48.

⁴² Kobylanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. T. I..., op. cit., P. 310, 138, 145, 256, 379–380, 145, 145.

⁴³ Kobylanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. IV. Lyudyna. Tsarivna: povisti..., op. cit., P. 32.

⁴⁴ Ibidem, P. 162.

⁴⁵ Kobylanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. T. I..., op. cit., P. 249.

⁴⁶ Kobylanska O.Yu. Zibrannya tvoriv: u 10 t. Vol. VI. Nioba. V nedilyu rano zillya kopala..., op. cit., P. 36.